

INFORMACJA
O PORĘCZENIACH I GWARANCJACH UDZIELONYCH W
2002 ROKU PRZEZ SKARB PAŃSTWA, NIEKTÓRE OSOBY PRAWNE
ORAZ BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

WARSZAWA

2003

Spis treści

1. Wprowadzenie, najważniejsze konkluzje.....	1
2. Streszczenie najważniejszych informacji	1
3. Regulacje prawne dotyczące obowiązku sprawozdawczego	3
4. Zmiany w przepisach regulujących udzielanie poręczeń i gwarancji	4
5. Gwarancje i poręczenia udzielone przez Skarb Państwa	9
5.1 Udzielone gwarancje i poręczenia.....	9
5.2 Wykorzystanie ustawowego limitu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa na rok 2002.....	15
5.3 Dochody Skarbu Państwa z tytułu opłat prowizyjnych	16
5.4 Niewymagalne zobowiązania Skarbu Państwa	16
5.5 Wydatki i należności Skarbu Państwa	19
5.6 Działania windykacyjne Skarbu Państwa	21
6. Zwiększenie ryzyka z tytułu poręczonych i gwarantowanych przez Skarb Państwa zobowiązań	21
7. Poręczenia i gwarancje udzielone przez niektóre osoby prawne	21
8. Poręczenia Banku Gospodarstwa Krajowego ze środków Krajowego Funduszu Poręczeń Kredytowych	24
9. Informacja o liczbie i wartości akcji składających się na zasób majątkowy Skarbu Państwa przeznaczony na zaspokajanie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa.....	26
10. Informacja o wykorzystaniu środków gromadzonych na rachunku rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa.....	27

1. Wprowadzenie, najważniejsze konkluzje

Rok 2002 był kolejnym rokiem wzrostu zaangażowania Skarbu Państwa w poręczenia i gwarancje. Wzrost niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa o 19,3% wynikał z szerokiego stosowania tych instrumentów wsparcia w szczególności wobec sektorów gospodarki, które wymagają restrukturyzacji, a które jednocześnie cechuje wysokie ryzyko związane z ich finansowaniem. Dotyczy to w szczególności: rolnictwa, górnictwa, kolei, przemysłu stocznioowego.

W roku 2002 obserwowano wzrost ryzyka związanego z udzielanymi poręczeniami i gwarancjami Skarbu Państwa, czego konsekwencją jest zwiększenie się kwoty przewidywanych wypłat z tego tytułu oraz wzrost relacji wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa do PKB do poziomu 1,57% (w roku 2001 relacja ta wynosiła 1,29%).

Chociaż w roku 2002 wypłaty z tytułu gwarancji i poręczeń udzielonych przez Skarb Państwa pozostawały na niskim poziomie, istnieje realne zagrożenie, że w latach następnych będzie miał miejsce bardzo wysoki wzrost tych wypłat, który znacząco obciąży budżet państwa.

W związku z powyższym opracowana została „Średniookresowa strategia udzielania gwarancji i poręczeń Skarbu Państwa”, która zakłada:

- skoncentrowanie działalności poręczeniowej i gwarancyjnej Skarbu Państwa na współfinansowaniu programów infrastrukturalnych, zasilanych również przy pomocy funduszy Unii Europejskiej,
- przyjęcie zasady, że przewidywane wypłaty z tytułu gwarancji i poręczeń udzielonych przez Skarb Państwa nie powinny przekraczać 2% PKB,
- określenie, w horyzoncie kilkuletnim, poziomu wspomaganie poszczególnych sektorów gospodarki poręczeniami i gwarancjami Skarbu Państwa.

Prezentowany materiał prowadzi do wniosku, że najbardziej ryzykowne są poręczenia i gwarancje Skarbu Państwa udzielane w oparciu o specjalne ustawy ukierunkowane na wspomaganie tradycyjnych sektorów gospodarki. Odejście od tej praktyki będzie miało decydujące znaczenie dla zminimalizowania ryzyka z tytułu poręczeń i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa w latach następnych.

„Średniookresowa strategia udzielania gwarancji i poręczeń Skarbu Państwa” została włączona do „Programu Naprawy Finansów Rzeczypospolitej”.

2. Streszczenie najważniejszych informacji

A. Poręczenia i gwarancje Skarbu Państwa udzielone w 2002 r. były w głównej mierze wynikiem zmian prawnych wprowadzających możliwość wykorzystania powyższych instrumentów w celu wsparcia sektorów gospodarki znajdujących się w trudnej sytuacji. W szczególności były one stosowane w celu wsparcia działań interwencyjnych w sektorze rolnym oraz finansowania restrukturyzacji PKP, a także w celu wsparcia rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

Ponadto poręczenia i gwarancje Skarbu Państwa miały również zastosowanie przy finansowaniu budowy statków, co w znacznej mierze przyczyniło się do poprawy trudnej sytuacji przemysłu stoczniowego.

Najistotniejsza zmiana przepisów prawa w zakresie omawianej problematyki była związana z wejściem w życie ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 216, poz. 1824). Celem tej nowelizacji była przede wszystkim realizacja zadań wynikających ze strategii gospodarczej Rządu określonej w programie „Przedsiębiorczość-Rozwój-Praca”. Modyfikacja ustawy spowodowana była również koniecznością dokonania porządku legislacyjnego poprzez dostosowanie przepisów ustawy do prawa Unii Europejskiej oraz do ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (Dz. U. Nr 141, poz. 1177). Ponadto, korekta obowiązujących uregulowań problematyki poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa oraz niektórych osób prawnych była wypadkową dotychczasowych doświadczeń z okresu obowiązywania ustawy.

B. Najwyższe kwotowo poręczenia i gwarancje Skarbu Państwa w 2002 r. udzielono za:

- Agencję Rynku Rolnego, w wyniku realizacji ustawy z dnia 4 lipca 2002 r. o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. Nr 121, poz.1032), w łącznej kwocie 1.101.680.000 zł,

- stocznie - Stocznia Gdynia S.A. oraz Stocznia Szczecińska Nowa Sp. z o.o., w łącznej kwocie 350.225.390 zł,

- PKP S.A. - dwie gwarancje Skarbu Państwa udzielone w wyniku realizacji ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz. U. Nr 84, poz. 948, z późn. zm.):

- gwarancja realizacji zobowiązań z tytułu emisji przez PKP S.A. obligacji, w wysokości 1.770.000.000 zł,

- gwarancja spłaty kredytu zaciągniętego na kwotę 150.000.000 EUR oraz odsetek od tego kredytu, w łącznej kwocie 542.805.000 zł,

- BGK - gwarancja Skarbu Państwa spłaty kredytu zaciąganego w Banku Rozwoju Rady Europy, z przeznaczeniem na zasilenie Krajowego Funduszu Mieszkaniowego, udzielona na kwotę 1.421.928.000 zł, będąca realizacją ustawy z dnia 3 lutego 2001 roku o zmianie ustawy o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego i ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. Nr 16, poz. 167).

Wynikiem decyzji podjętych w zakresie poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa w latach 2000-2002 jest pogorszenie się „jakości portfela” poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa i wzrost ryzyka budżetowego, szczególnie w latach 2003–2007.

C. Potencjalne, niewymagalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji wynosiły na dzień 31.12.2002 r.:

- z tytułu poręczeń i gwarancji krajowych:	14.921.591.485 zł,
- z tytułu gwarancji zagranicznych:	13.726.435.483 zł,
- z tytułu gwarancji dla przewoźników lotniczych:	3.838.800.000 zł,

łącznie z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa: 32.486.826.968 zł, co oznacza wzrost w stosunku do 2001 r. o 19,3%.

D. W 2002 r. Skarb Państwa poniósł wydatki na spłatę gwarantowanych i poręczonych zobowiązań w kwocie 221.960.782 zł. Większość wydatków, bo aż 80,6%, to wydatki poniesione z tytułu poręczeń udzielonych bankom kredytującym sektor transportu kolejowego oraz sektor górnictwa węgla kamiennego. W roku 2001 wydatki na spłatę gwarantowanych i poręczonych zobowiązań Skarbu Państwa wyniosły 199.176.909 zł, z czego 77,1% dotyczyło sektorów: górnictwa węgla kamiennego oraz hutnictwa żelaza i stali.

E. Należności z tytułu udzielonych przez Skarb Państwa gwarancji i poręczeń wynoszą, wg stanu na dzień 31.12.2002 r., 1.642.038.277 zł, co oznacza, że w stosunku do roku 2001 pozycja ta nie uległa znaczącej zmianie. Należności te w 58,9% powstały na skutek spłaty przez Skarb Państwa kredytów udzielonych na inwestycje centralne, poręczonych w dniu 9 listopada 1990 roku.

F. Działania windykacyjne prowadzone w 2002 roku w celu odzyskania kwot zapłaconych przez Skarb Państwa z tytułu udzielonych, a następnie wykonanych umów poręczenia i gwarancji przyniosły dochody w wysokości 89.756.363,85 zł.

3. Regulacje prawne dotyczące obowiązku sprawozdawczego

Udzielanie poręczeń i gwarancji to podejmowanie ryzyka finansowego, z reguły na rachunek przyszłych okresów. Art. 216 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że nie wolno zaciągać pożyczek lub udzielać gwarancji i poręczeń, w następstwie których państwowy dług publiczny przekroczy 3/5 wartości rocznego produktu krajowego brutto.

W związku z powyższym kontrola narastania zobowiązań z tytułu udzielanych poręczeń i gwarancji ma szczególne znaczenie z punktu widzenia bezpieczeństwa finansów publicznych.

Ustawa o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, w art. 46, nałożyła na Radę Ministrów obowiązek przedstawiania corocznie Sejmowi, w terminie właściwym do przedstawienia sprawozdania z wykonania budżetu państwa, informacji o:

- poręczeniach i gwarancjach udzielonych przez Skarb Państwa,
- poręczeniach i gwarancjach udzielonych przez niektóre osoby prawne,
- poręczeniach i gwarancjach udzielonych przez Bank Gospodarstwa Krajowego, ze środków Krajowego Funduszu Poręczeń Kredytowych,
- liczbie i wartości akcji (udziałów) składających się na zasób majątkowy przeznaczony na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa,
- wykorzystaniu środków gromadzonych na rachunku rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa w Banku Gospodarstwa Krajowego.

Obok obowiązków sprawozdawczych wynikających z ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, których wykonanie następuje w formie przedłożenia Sejmowi niniejszej Informacji, istnieją również obowiązki wprowadzone przez art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. b) i d), pkt 2 lit. b) i

d) oraz przez art. 16 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 z późn. zm.). Obowiązki te polegają na:

- ogłaszaniu kwot niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez podmioty sektora finansów publicznych,
- ogłaszaniu kwot niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa,
- ogłaszaniu relacji łącznej kwoty państwowego długu publicznego powiększonej o kwotę przewidywanych wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez podmioty sektora finansów publicznych, do produktu krajowego brutto,
- ogłaszaniu relacji do produktu krajowego brutto łącznej kwoty długu Skarbu Państwa powiększonej o kwotę przewidywanych wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa,
- podawaniu do publicznej wiadomości zbiorczych danych dotyczących ogółu operacji finansowych sektora finansów publicznych, obejmujących w szczególności dochody i wydatki, zobowiązania i należności, gwarancje i poręczenia,
- podawaniu do publicznej wiadomości wykazu udzielonych przez Skarb Państwa gwarancji i poręczeń, z wymienieniem podmiotów, których te poręczenia i gwarancje dotyczą.

Należy mieć na uwadze fakt, że zakres wyżej wspomnianej sprawozdawczości jest różny od tego, jaki wynika z niniejszej Informacji. Do sektora finansów publicznych nie są bowiem zaliczane osoby prawne będące spółkami prawa handlowego oraz Bank Gospodarstwa Krajowego. Obowiązki wynikające z ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych są wykonywane w formie stosownych obwieszczeń.

Zaprezentowane w poniższym opracowaniu dane liczbowe wskazują, że omawiana problematyka powinna podlegać stałej kontroli z uwagi na wysoki poziom potencjalnych, niewymagalnych zobowiązań Skarbu Państwa z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji. Poręczenia i gwarancje państwowych osób prawnych stanowią, w większości przypadków, margines ich działalności.

4. Zmiany w przepisach regulujących udzielanie poręczeń i gwarancji

W 2002 roku dokonane zostały istotne zmiany w przepisach ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne.

A. Nowelizacja, dokonana ustawą z dnia 4 lipca 2002 r. o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, stworzyła podstawy umożliwiające udzielanie poręczeń lub gwarancji spłaty kredytów zaciąganych przez Agencję Rynku Rolnego na działalność interwencyjną m.in. na rynku żyta, pszenicy, mięsa wołowego oraz wieprzowego, a także mleka tytoniu i skrobi. Zgodnie z treścią cytowanej nowelizacji poręczenia lub gwarancje dotyczące ww. zakresu mogły być udzielane jedynie do końca roku. Celem ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne oraz o

zmianie niektórych ustaw jest dostosowanie jej przepisów do zadań wynikających z programu rządowego „Przedsiębiorczość-Rozwój-Praca” oraz „Kapitał dla przedsiębiorczych”. Uchwalenie zmian do ustawy o poręczeniach i gwarancjach służy stworzeniu nowych możliwości udzielania poręczeń i gwarancji w zgodzie z prawem Unii Europejskiej oraz z ustawą o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców, przy zachowaniu bezpieczeństwa finansów publicznych. Nowelizacja odpowiada także potrzebom rozwoju rynków finansowych oraz wspiera rozwój małych i średnich przedsiębiorców.

Najważniejsze zmiany ustawy o poręczeniach i gwarancjach:

1. W przepisach ogólnych stworzono regulacje chroniące bezpieczeństwo finansów publicznych, nałożono obowiązek dokonania analizy ryzyka finansowego przed udzieleniem poręczenia i gwarancji oraz zakaz udzielania poręczeń i gwarancji, jeżeli z analizy ryzyka wynika oczywista konieczność dokonywania wypłat z tytułu udzielanego poręczenia lub gwarancji. Przyjęcie takiego rozwiązania powinno zapobiegać ewentualnym naciskom na wykorzystywanie poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa jako substytutu dotacji, a także, łącznie z innymi zmianami dostosowującymi do przepisów Unii Europejskiej, ułatwić może notyfikację w Komisji Europejskiej zmodyfikowanego systemu poręczeń i gwarancji państwowych w Polsce. Przepis ten nie będzie miał zastosowania jedynie wobec poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa pod warunkiem przeznaczenia kredytu lub środków pochodzących z emisji obligacji na zasilenie funduszy utworzonych na mocy odrębnych ustaw w Banku Gospodarstwa Krajowego.

2. Nowe przepisy wprowadzają dodatkowe uprawnienia dla Rady Ministrów do odstępowania na wniosek Ministra Finansów od udzielenia gwarancji terminowej i do kwoty z góry oznaczonej, jeżeli jest ona udzielana międzynarodowej instytucji finansowej, której Rzeczpospolita Polska jest członkiem lub z którą podpisała umowę o współpracy. Dotychczasowe brzmienie ustawy było powodem komplikacji przy współpracy z niektórymi międzynarodowymi instytucjami finansowymi (w szczególności z Bankiem Światowym). Gwarancja terminowa, do kwoty z góry oznaczonej jest zasadą sprzeczną z wymogami tych podmiotów, określonymi w warunkach ogólnych, dotyczących udzielania pożyczek i kredytów przez te instytucje.

3. Wprowadzona została zmiana zasad naliczania opłaty prowizyjnej. Jak dotąd prowizja naliczana była od kwoty kapitału objętej poręczeniem lub gwarancją, bez uwzględnienia odsetek i innych kosztów objętych gwarancją lub poręczeniem Skarbu Państwa. Zmodyfikowane przepisy umożliwią naliczanie prowizji od kwoty całego zobowiązania objętego poręczeniem lub gwarancją. Natomiast podstawą obliczenia opłaty prowizyjnej od poręczeń i gwarancji kredytów przeznaczonych na spłatę kredytów objętych już poręczeniem lub gwarancją Skarbu Państwa jest kwota zwiększenia, wynikająca z różnicy pomiędzy zobowiązaniem obejmowanym tym poręczeniem lub gwarancją a wysokością kwoty istniejącego zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu udzielonego poręczenia lub gwarancji. Nowa regulacja pozwoli na obniżenie wysokości opłat

prowizyjnych, przy jednoczesnym ich dostosowaniu do wielkości ryzyka ponoszonego przez Skarb Państwa.

Przyjęto zasady, że wysokość opłaty prowizyjnej będzie uzależniona od:

– tego czy dotyczy poręczenia czy gwarancji: niższą opłatę prowizyjną pobiera się od poręczeń, co powinno stworzyć zachętę do korzystania z tego instrumentu, ponadto ryzyko związane z udzieleniem poręczenia jest z reguły mniejsze niż ryzyko związane z udzieleniem gwarancji,

– okresu na jaki poręczenie lub gwarancja zostają udzielone.

Wprowadzono także niższą opłatę za poręczenia i gwarancje wspierające tworzenie linii kredytowych na finansowanie projektów inwestycyjnych gmin, małych i średnich przedsiębiorstw oraz na współfinansowanie projektów w ramach programów pomocowych Unii Europejskiej oraz za poręczenia i gwarancje obejmujące transakcje zabezpieczające, związane z kredytem lub emisją obligacji objętych poręczeniem lub gwarancją Skarbu Państwa. Ponadto przyjęto zasadę naliczania według stawek rynkowych opłaty dla poręczeń i gwarancji nie będących pomocą publiczną w rozumieniu ustawy o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców. Poręczenia i gwarancje zwolnione z opłaty prowizyjnej udzielane są jedynie pod warunkiem przeznaczenia objętego nimi kredytu na zasilenie funduszy utworzonych na mocy odrębnych ustaw w Banku Gospodarstwa Krajowego oraz poręczeń wypłaty odszkodowania za zniszczone, uszkodzone lub skradzione eksponaty wystawowe. Prowizje pobierane od udzielonych poręczeń i gwarancji stanowią teraz dochód rachunku rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa. Dotąd stanowiły one dochód budżetu państwa. Należy zaznaczyć, iż w ostatnim okresie środki uzyskiwane z opłat prowizyjnych miały mniejsze znaczenie, co jest związane z wykorzystaniem systemu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa do wspierania dużych przedsięwzięć infrastrukturalnych ważnych dla gospodarki narodowej, które to poręczenia i gwarancje, na podstawie innych ustaw, są zwolnione z obowiązku wnoszenia opłaty prowizyjnej. Środki uzyskane z prowizji, w połączeniu z dochodami ze zbycia akcji (udziałów) składających się na zasób majątkowy przeznaczony na zaspokajanie roszczeń tylko i wyłącznie z tytułu poręczeń i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa, będą wykorzystywane do zabezpieczenia ewentualnych wypłat z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji.

4. Dopuszczono udzielanie poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa dla wspierania:

a) funduszy utworzonych na mocy odrębnych ustaw w BGK, jeżeli środki przeznaczone na spłatę kredytu pochodzą ze źródeł innych niż budżet państwa,
b) inwestycji tworzących miejsca pracy w ramach pomocy regionalnej,
c) inwestycji zapewniających restrukturyzację przedsiębiorstw,
d) banków w zakresie pozyskiwania środków na tworzenie linii kredytowych finansujących inwestycje małych i średnich przedsiębiorców, inwestycje jednostek samorządu terytorialnego oraz współfinansujących przedsięwzięcia z udziałem środków pomocowych UE.

5. W celu dostosowania systemu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa do wymogów współczesnych rynków finansowych ustawa:

a) usuwa przepis dyskryminujący dotychczas polskie banki, które mogły korzystać jedynie z poręczeń. Podstawowym argumentem na rzecz proponowanego rozwiązania jest brak uzasadnienia dla pozbawiania banków krajowych prawa do uzyskania gwarancji Skarbu Państwa. Ponadto, gwarancja a nie poręczenie staje się podstawowym instrumentem ochrony przed ryzykiem kredytowym na szybko rozwijających się rynkach finansowych,

b) wprowadza w zasadzie takie same przepisy w sprawie poręczania i gwarantowania kredytów jak i obligacji. Utrzymanie dotychczasowego ograniczenia nie znajduje uzasadnienia, ponieważ pozyskiwanie środków z międzynarodowych rynków finansowych wymaga z reguły zabezpieczenia w formie nie poręczenia lecz gwarancji. Poręczenie w obrocie międzynarodowym praktycznie nie jest używane,

c) wprowadza możliwość udzielania poręczeń i gwarancji na refinansowanie poręczonych i gwarantowanych kredytów i obligacji w celu ich restrukturyzacji i obniżenia ryzyka poręczyciela (gwaranta), przy zastosowaniu zasady, że takie poręczenie lub gwarancja mogą być udzielane jednokrotnie. Refinansowanie kredytów w ramach restrukturyzacji zadłużenia daje szansę na odzyskanie zdolności kredytowej przez kredytobiorcę i może przyczynić się do zmniejszenia ryzyka dokonywania wypłat z tytułu udzielonych przez Skarb Państwa poręczeń i gwarancji,

d) wprowadza możliwość poręczania i gwarantowania transakcji zabezpieczających związanych z kredytem lub emisją obligacji objętych już poręczeniem lub gwarancją Skarbu Państwa (wyłącznie ochrona przed ryzykiem stopy procentowej i ryzykiem walutowym). Udzielanie powyższych poręczeń i gwarancji nie powinno znacząco podwyższyć zaangażowania Skarbu Państwa w poręczenia i gwarancje, natomiast powinno zasadniczo wpłynąć na obniżenie ryzyka związanego z poręczanym lub gwarantowanym kredytem lub emisją obligacji. Dotychczas problem ten nie był uregulowany ustawą, a staje się on coraz ważniejszy w związku z rozwojem rynku instrumentów finansowych, gdzie instrumenty finansowe stają się coraz bardziej skomplikowane i wyrafinowane.

6. Ustawa zwiększa dostępność poręczeń i gwarancji poprzez „odbiurokratyzowanie”, w rozsądnym zakresie, obowiązujących procedur. Powinno to nastąpić w związku z faktem, iż miało miejsce:

a) podniesienie limitu kompetencji Ministra Finansów z 15 mln EUR do 30 mln EUR, w przypadku udzielania poręczeń i gwarancji do 60% kwoty zaciągniętego zobowiązania. Dopiero powyżej tej kwoty poręczeń i gwarancji władna jest udzielać jedynie Rada Ministrów na wniosek Ministra Finansów. Do chwili obecnej większość poręczeń i gwarancji udzieliła Rada Ministrów, a tylko w kilku przypadkach Minister Finansów,

b) podniesienie górnej granicy, do której poręczenia i gwarancje mogłyby być udzielane przez BGK ze środków Krajowego Funduszu Poręczeń Kredytowych z 1,5 mln EUR do 5 mln EUR,

c) podwyższenie limitów, do wysokości których państwowe osoby prawne mogą udzielać poręczeń lub gwarancji z 30% do 60% wartości kapitałów własnych łącznie i z 10% do 20% wartości kapitałów własnych w stosunku do jednego podmiotu.

7. Wykreślono zapisy regulujące udzielanie gwarancji naprawienia szkód, ponieważ od 1997 roku, to znaczy od momentu przyjęcia pierwotnej ustawy o poręczeniach i gwarancjach, ze względu na brak zainteresowania podmiotów, instrument ten nie był zastosowany.

8. Doprecyzowano istniejące rozwiązania ustawowe dotyczące warunków egzekucji wierzytelności Skarbu Państwa powstałych z tytułu poręczeń i gwarancji prowadzonej w trybie egzekucji administracyjnej, będącej instrumentem sprawniejszym, skuteczniejszym i tańszym niż egzekucja w trybie cywilnoprawnym. Konstrukcja przepisów jest zbliżona do zapisów ustawy prawo bankowe regulujących wystawianie bankowych tytułów egzekucyjnych. Argumentem przemawiającym za pozostawieniem egzekucji prowadzonej w trybie administracyjnym jest fakt, że środki przeznaczone na realizację roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa pochodzą z budżetu państwa, co wymusza szczególną dbałość o dochodzenie wydatkowanych kwot.

Bardziej restrykcyjne warunki dochodzenia przez Ministra Finansów roszczeń regresowych należy ocenić również w kontekście zysków, jakie czerpie podmiot korzystający z poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa. Otrzymuje on bardzo pewne zabezpieczenie swoich zobowiązań, co z reguły pozwala uzyskać korzystne warunki finansowe, jak np. długie terminy spłat, niższe oprocentowanie.

9. Rozszerzono zakres przedmiotowy poręczeń i gwarancji udzielanych ze środków KFPK o następujące cele:

- a) zorganizowanie własnego miejsca pracy lub założenie spółdzielni przez absolwentów,
- b) zapobieżenie lub usuwanie skutków klęsk żywiołowych,
- c) wdrażanie nowych rozwiązań będących wynikiem badań naukowych lub prac rozwojowych.

Stworzenie trwałej podstawy ustawowej dla udzielania tych zabezpieczeń wynikało z konieczności dostosowania ustawy do strategii rządowej.

10. W wyniku nowelizacji:

a) Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych w BGK nabył prawo do uzyskania środków w wysokości 50% z wpływów ze sprzedaży mniejszościowych pakietów akcji (udziałów) w spółkach Skarbu Państwa („resztówki”),

b) KFPK uzyskał szersze możliwości uczestniczenia jako udziałowiec poprzez dokapitalizowanie regionalnych i lokalnych funduszy poręczeń i gwarancji (dotychczas BGK mógł kierować na ten cel jedynie wpływy z lokat wolnych środków funduszu),

c) KFPK, dzięki dokapitalizowaniu, otrzymał szersze możliwości udzielania regwarancji za zobowiązania regionalnych i lokalnych funduszy poręczeń i gwarancji,

d) każdy kredyt lub pożyczka, zaciągnięte przez małych i średnich przedsiębiorców, przeznaczone na finansowanie działalności tych przedsiębiorców, będą mogły zostać objęte poręczeniem lub gwarancją BGK dzięki środkom KFPK (dotychczas poręczenia i gwarancje dla małych i średnich przedsiębiorców mogły być udzielane jedynie na finansowanie inwestycji, zakup materiałów lub surowców do produkcji albo świadczenie usług, zakup towarów, tworzenie nowych miejsc pracy, realizowanie kontraktów eksportowych).

11. Dzięki włączonej do ustawy nowelizacji ustawy o Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, 50% z wpływów ze sprzedaży „resztówek” będzie można skierować do tej Agencji, aby mogła ona przyznawać dotacje wyłoniomym w drodze konkursu osobom prawnym udzielającym pożyczek małym przedsiębiorcom (zatrudniającym do 50 osób).

B. W roku 2002 była dwukrotnie nowelizowana ustawa z dnia 14 listopada 2001 r. o gwarancjach Skarbu Państwa dla przewoźników lotniczych (Dz. U. Nr 137, poz. 1532). Nowelizacja z dnia 21 czerwca 2002 r. przedłużyła czas obowiązywania gwarancji do dnia 31 grudnia 2002 r., zaś nowelizacja z dnia 20 grudnia 2002 r. ponownie przedłużyła czas obowiązywania gwarancji, tym razem do dnia 30 czerwca 2003 r.

Konieczność uchwalenia, a następnie przedłużania czasu obowiązywania ww. ustawy zaistniała w związku z aktami terroru, jakie miały miejsce na terenie USA w dniu 11 września 2001 r. i w konsekwencji zaprzestania ubezpieczenia, przez reasekuratorów ubezpieczeniowych krajowych przewoźników lotniczych, od ryzyk wojennych i aktów terroru wobec osób trzecich powyżej kwoty szkody w wysokości 50.000.000 USD. Brak ochrony ubezpieczeniowej dotyczył m.in. następujących przewoźników: PLL LOT S.A., White Eagle Aviation S.A., EuroLOT S.A. W przypadku dochodzenia odszkodowań od spółki PLL LOT S.A. przed sądami amerykańskimi istniało ryzyko odpowiedzialności Skarbu Państwa jako akcjonariusza. Dla polskich przewoźników lotniczych taka sytuacja oznaczała również złamanie postanowień umów leasingowych z właścicielami eksploatowanych samolotów, co mogło spowodować wypowiedzenie tych umów, a w konsekwencji odebranie samolotów przewoźnikom. Uchwalenie ustawy zażegnało ww. niebezpieczeństwa.

Przedłużanie czasu obowiązywania gwarancji miało na celu danie czasu na utworzenie specjalnego funduszu międzynarodowego.

5. Gwarancje i poręczenia udzielone przez Skarb Państwa

5.1 Udzielone gwarancje i poręczenia

W 2002 roku udzielono poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa na łączną kwotę 6.676.862.626 zł, podczas gdy łączny limit ustalony na rok 2002 wynosił 29.000.000.000 zł.

W porównaniu z rokiem 2001, widoczny jest wyraźny spadek udzielonych gwarancji i poręczeń Skarbu Państwa. W roku 2001 kwota udzielonych gwarancji wyniosła 11.199.255.841 zł. Wynika to przede wszystkim z faktu udzielenia w specjalnym trybie gwarancji „ubezpieczeniowej” obejmującej odpowiedzialność przewoźników wykonujących przewozy lotnicze na wypadek wojny lub aktów terroru w kwocie ponad 4 mld zł.

Wykaz poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa udzielonych w 2002 r. przedstawia poniższa tabela:

Kredytobiorca/ Wnioskodawca	Kredytodawca	Kwota objęta poręczeniem lub gwarancją w zł	Ustawa/ uchwała Rady Ministrów nr, data	Data podpisania umowy poręczenia/ gwarancji	Organ udzielający poręczenia/ gwarancji
Gwarancje i poręczenia krajowe					
Spółdzielnie Mieszkaniowe (nie będące wnioskodawcą)	Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.	1 802 149	Ustawa z dnia 29.11.2000 r. o objęciu poręczeniami Skarbu Państwa spłaty niektórych kredytów mieszkaniowych	19.08.2002	Minister Finansów
Agencja Rynku Rolnego	BPH PBK S.A.	165 680 000	170/2002 z dnia 27.08.2002	9.09.2002	Rada Ministrów
Stocznia Szczecińska Nowa Sp. z o.o.	PKO BP S.A.	77 745 650	160/2002 z dnia 6.08.2002	19.09.2002	Rada Ministrów
Agencja Rynku Rolnego	Bank Zachodni WBK S.A.	162 375 000	196/2002 z dnia 1.10.2002	15.10.2002	Rada Ministrów
Stocznia Gdynia S.A.	PKO BP S.A.	100 263 450	189/2002 z dnia 24.09.2002	12.11.2002	Rada Ministrów
Stocznia Szczecińska Nowa Sp. z o.o.	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	93 863 650	216/2002 z dnia 29.10.2002	28.11.2002	Rada Ministrów
Stocznia Szczecińska Nowa Sp. z o.o.	PKO BP S.A.	78 352 640	160/2002 z dnia 6.08.2002	5.12.2002	Rada Ministrów
Agencja Rynku Rolnego	Rabobank S.A.	127 000 000	238/2002 z dnia 11.12.2002	19.12.2002	Rada Ministrów
Agencja Rynku Rolnego	Rabobank S.A.	190 500 000	238/2002 z dnia 11.12.2002	19.12.2002	Rada Ministrów
Agencja Rynku Rolnego	Rabobank S.A.	255 500 000	238/2002 z dnia 11.12.2002	19.12.2002	Rada Ministrów
Agencja Rynku Rolnego	BPH PBK S.A.	23 603 000	248/2002 z dnia 23.12.2002	30.12.2002	Rada Ministrów
Agencja Rynku Rolnego	BPH PBK S.A.	177 022 000	248/2002 z dnia 23.12.2002	30.12.2002	Rada Ministrów
Razem poręczenia i gwarancje krajowe		1 453 707 539			
Gwarancje zagraniczne					
Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A.	Bank Rozwoju Rady Europy	130 532 400	183/2001 z dnia 7.12.2002	18.01.2002	Rada Ministrów

Polskie Koleje Państwowe S.A.	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju	542 805 000	39/2002 z dnia 5.03.2002	19.03.2002	Rada Ministrów
MPEC Kraków S.A.	Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju	94 691 380	60/2001 z dnia 29.05.2001	16.04.2002	Rada Ministrów
Bank Gospodarstwa Krajowego	Bank Rozwoju Rady Europy	1 421 928 000	195/2002 z dnia 1.10.2002	18.11.2002	Rada Ministrów
Miasto Łódź	Europejski Bank Inwestycyjny	202 953 094	156/2002 z dnia 30.07.2002	27/28.11.2002	Rada Ministrów
Miasto Toruń	Europejski Bank Inwestycyjny	131 085 900	59/2001 z dnia 29.05.2001	27.11/ 3.12.2002	Rada Ministrów
Razem gwarancje zagraniczne		2 523 995 774			
Poręczenia wypłaty odszkodowania za zniszczony, uszkodzony lub skradziony eksponat wystawowy					
Zamek Królewski w Warszawie-Wystawa „Skarby Habsburgów”	-	187 220 628	187/2001 z dnia 18.12.2001	20.03.2002	Rada Ministrów
Muzeum Narodowe w Poznaniu – Wystawa „Malarstwo Niderlandzkie XVII z kolekcji Sinbrychoff Art. Muzeum w Helsinkach”	-	80 848 460	30/2002 z dnia 30.01.2002	21.03.2002	Rada Ministrów
Zamek Królewski w Warszawie – Wystawa „Orzeł i trzy korony. Sąsiedztwo polsko-szwedzkie nad Bałtykiem w epoce nowożytnej XVI-XVIII w.”	-	58 105 877 800 649 777 409 1 406 291	45/2002 z dnia 12.03.2002	6 umów z 4.04.2002 12.04.2002 24.04.2002 6.05.2002	Rada Ministrów
Razem poręczenia wypłaty odszkodowania za zniszczony, uszkodzony lub skradziony eksponat wystawowy		329 159 313			

Poręczenia i gwarancje zobowiązań z tytułu emisji obligacji					
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. <u>PKO BP S.A. w roli banku reprezentanta</u>	-	600 000 000	83/2002 z dnia 30.04.2002	24.07.2002	Rada Ministrów
Polskie Koleje Państwowe S.A., <u>ING Bank Śląski S.A. w roli banku reprezentanta</u>	-	1 770 000 000	182/2002 z dnia 10.09.2002	26.09.2002	Rada Ministrów
Razem poręczenia i gwarancje zobowiązań z tytułu emisji obligacji		2 370 000 000			
Ogółem poręczenia i gwarancje		6 676 862 626			

*Kwoty gwarancji i poręczeń udzielonych w walutach obcych zostały przeliczone wg średnich kursów walut NBP obowiązujących w dniu podpisania umowy gwarancji lub poręczenia.

W związku z obowiązywaniem ustawy z dnia 29 listopada 2000 roku o objęciu poręczeniami Skarbu Państwa spłaty niektórych kredytów mieszkaniowych (Dz. U. Nr 122, poz. 1310), która określa zasady i warunki udzielania bankom poręczeń Skarbu Państwa spłaty kredytów mieszkaniowych, udzielonych spółdzielniom mieszkaniowym, spłacanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych oraz zmianie niektórych ustaw, udzielone zostało poręczenie Skarbu Państwa spłaty zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych obciążających spółdzielnie mieszkaniowe na rzecz Banku Gospodarki Żywnościowej S.A. Poręczenie to zostało udzielone w wysokości 1.802.149 zł.

W dniu 4 lipca 2002 roku, uchwalona została ustawa o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, która obowiązuje od dnia 31 lipca 2002 roku. Umożliwiła ona udzielanie do dnia 31 grudnia 2002 roku, przez Radę Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw finansów publicznych, poręczeń lub gwarancji Skarbu Państwa spłaty kredytów wraz z odsetkami zaciąganych przez Agencję Rynku Rolnego.

Zgodnie z jej zapisami, kredyty bankowe, objęte poręczeniem lub gwarancją Skarbu Państwa, mogły być przeznaczone na finansowanie następujących zadań:

- interwencyjnych na rynkach krajowych pszenicy, żyta, mięsa wieprzowego, mięsa wołowego, mleka i przetworów mlecznych, tytoniu i skrobi ziemniaczanej,
- określonych w ustawie z dnia 11 stycznia 2001 roku o regulacji rynku skrobi ziemniaczanej (Dz. U. Nr 11, poz. 83) oraz w ustawie z dnia 6 września 2001 roku o regulacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. Nr 129, poz. 1446 z późn. zm.),

- związanych z przygotowaniem do pełnienia funkcji agencji płatniczej, o której mowa w art. 8 pkt 2 ustawy z dnia 16 lutego 2001 roku o zmianie ustawy o Inspekcji Sanitarnej, ustawy o utworzeniu Agencji Rynku Rolnego, ustawy o utworzeniu Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, ustawy – Kodeks Celny, ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej i ustawy o administrowaniu obrotem z zagranicą towarami i usługami (Dz. U. Nr 29, poz. 320), z wyłączeniem kosztów administracyjnych i wynagrodzeń.

Ponadto, poręczenia lub gwarancje Skarbu Państwa mogły być również udzielane, pod warunkiem przeznaczenia objętych nimi kredytów na spłatę kredytów wraz z odsetkami, zaciągniętych na finansowanie powyższych zadań ARR, przed dniem wejścia w życie tej ustawy, czyli przed dniem 31 lipca 2002 roku.

Zmiany w powyższej ustawie umożliwiły udzielenie poręczeń Skarbu Państwa, w związku z zobowiązaniami ARR wobec następujących banków:

- Banku Przemysłowo-Handlowego PBK S.A. w Krakowie (trzy poręczenia: do kwoty: 165.680.000 zł, 23.603.000 zł, 177.022.000 zł)
- Banku Zachodniego WBK S.A. (jedno poręczenie do kwoty 162.375.000 zł),
- Rabobanku S.A. (trzy poręczenia do kwoty: 127.000.000 zł, 190.500.000 zł, 255.500.000 zł)

W związku z załamaniem produkcji w przemyśle stoczniowym, Rada Ministrów zdecydowała o wsparciu tej gałęzi przemysłu, poprzez wykorzystanie gwarancji i poręczeń Skarbu Państwa na spłatę kredytów zaciąganych przez Stocznnię Gdynia S.A. i Stocznnię Szczecińską Nową Sp. z o.o., na finansowanie zakupu materiałów lub wyrobów gotowych, przeznaczonych na budowę statków – zgodnie z art. 7 ust. 2 ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne.

Udzielone zostały cztery poręczenia: w tym trzy na rzecz Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o. – na finansowanie budowy statków:

- B 178-I/6 (poręczenie łącznie do kwoty 77.745.650 zł) – kredyt w banku PKO BP S.A.,
- B 183/8 i 9 (poręczenie łącznie do kwoty 93.863.650 zł) – kredyt w Banku Handlowym S.A. w Warszawie,
- B 178-I/4 (poręczenie łącznie do kwoty 78.352.640 zł) – kredyt w banku PKO BP S.A.,

i jedno na rzecz Stoczni Gdynia S.A. na finansowanie budowy statku:

- 8228/3 (poręczenie łącznie do równowartości w złotych polskich kwoty 25.500.000 USD) – kredyt w banku PKO BP S.A. Jednocześnie Rada Ministrów wyraziła zgodę na udzielenie poręczenia Skarbu Państwa spłaty kredytu zaciąganego przez Stocznnię Gdynia S.A. w Banku Przemysłowo-Handlowym PBK S.A. przeznaczonego na częściowe finansowanie budowy statku 8234/2, do łącznej kwoty 26.689.605 USD. W związku z wycofaniem się przez Bank z finansowania projektu umowa poręczenia nie została zawarta.

Decyzją Rady Ministrów udzielona została gwarancja spłaty kredytu (36.000.000 EUR) Bankowi Rozwoju Rady Europy, zaciągniętego przez Bank

Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A. z przeznaczeniem na częściowe finansowanie projektu obejmującego przedsięwzięcia inwestycyjne w małych i średnich przedsiębiorstwach oraz inwestycje komunalne.

Na podstawie art. 32 ust. 6 i ust. 14 ustawy z dnia 8 września 2000 roku o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” oraz na podstawie art. 6 ust. 3, w związku z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych (Dz. U. Nr 39, poz. 443 z późn. zm.), udzielono gwarancji dla Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju, spłaty kredytu zaciągniętego w tym banku przez Polskie Koleje Państwowe S.A., na częściowe finansowanie „Drugiego Projektu Restrukturyzacji i Prywatyzacji PKP. Kredyt na Potrzeby Restrukturyzacji Finansów”, łącznie do kwoty 150.000.000 EUR.

Decyzją Rady Ministrów, Międzynarodowemu Bankowi Odbudowy i Rozwoju udzielona została gwarancja spłaty kredytu, łącznie do kwoty 13.300.000 EUR oraz 11.600.000 USD, w związku z kredytem zaciągniętym przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Krakowie, na częściowe finansowanie przedsięwzięcia inwestycyjnego „Kraków – Poprawa Efektywności Energetycznej”.

Decyzją Rady Ministrów Bankowi Rozwoju Rady Europy udzielono gwarancji spłaty kredytu zaciągniętego przez Bank Gospodarstwa Krajowego, na częściowe finansowanie programu budowy i modernizacji społecznego budownictwa czynszowego, finansowanego przez Krajowy Fundusz Mieszkaniowy, łącznie do wysokości 360.000.000 EUR.

Decyzją Rady Ministrów, udzielono gwarancji Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu, na spłatę kredytu, zaciągniętego przez miasto Łódź, na częściowe finansowanie projektów inwestycyjnych, w zakresie ochrony środowiska oraz infrastruktury drogowo-torowej, łącznie do kwoty 51.460.000 EUR.

W związku z kredytem zaciągniętym przez miasto Toruń, w Europejskim Banku Inwestycyjnym, przeznaczonym na finansowanie przedsięwzięcia „Modernizacja i rozbudowa gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta Torunia” udzielona została gwarancja spłaty kredytu, łącznie do kwoty 33.000.000 EUR.

W przeciwieństwie do roku 2001, w roku 2002 udzielone zostały poręczenia Skarbu Państwa, obejmujące emisje obligacji.

Zgodnie z przepisami ustawy o restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali z dnia 24 sierpnia 2001 roku (Dz. U. Nr 111, poz. 1196 z późn. zm.), Agencja Rozwoju Przemysłu S.A., w roku 2002 wyemitowała obligacje, o łącznej wartości nominalnej 508.782.000 zł, które uzyskały poręczenie Skarbu Państwa, z zastrzeżeniem, że łączna kwota poręczenia wynosi maksymalnie 600.000.000 zł. Za obligacje wykupione zostały wierzytelności banków wobec hut, wchodzących w skład spółki Polskie Huty Stali S.A., na kwotę 459.498.515,83 zł.

Na podstawie artykułu 32 ust. 5 i 14 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe”, Rada Ministrów udzieliła gwarancji spłaty zobowiązań wynikających z emisji obligacji Polskich Kolei Państwowych S.A., na

częściowe finansowanie Programu Restrukturyzacji PKP, łącznie do kwoty 1.770.000.000 zł.

W roku 2002 udzielone zostały, na wniosek Ministra Kultury, poręczenia Skarbu Państwa wypłaty odszkodowania z tytułu zniszczenia, uszkodzenia lub kradzieży nie ubezpieczonych eksponatów składających się na:

- wystawę „Skarby Habsburgów”, zorganizowaną przez Zamek Królewski w Warszawie. Poręczenie to zostało udzielone Kunsthistorisches Museum w Wiedniu, do wysokości 51.682.713 EUR i obowiązywało do dnia 26 kwietnia 2002 roku, bez skutków finansowych dla budżetu państwa,

- wystawę „Malarstwo Niderlandzkie XVII wieku z kolekcji Sinebrychoff Art. Museum w Helsinkach”, zorganizowaną przez Muzeum Narodowe w Poznaniu. Poręczenie to zostało udzielone Muzeum Sztuki Obcej Sinebrychoff w Helsinkach, do wysokości 22.340.000 EUR i obowiązywało do dnia 30 kwietnia 2002 roku, bez skutków finansowych dla budżetu państwa,

- wystawę „Orzeł i trzy korony. Sąsiedztwo polsko-szwedzkie nad Bałtykiem w epoce nowożytnej. XVI-XVIII w.”, zorganizowaną przez Zamek Królewski w Warszawie. Poręczenia te zostały udzielone:

- Nationalmuseum w Sztokholmie - do kwoty 2.010.803 EUR,
- Uppsala Domkyrka w Uppsalie – do kwoty 217.032 EUR,
- Livrustkammaren w Sztokholmie – do kwoty 5.924.979 EUR,
- Kungl. Hovstaterna w Sztokholmie – do kwoty 5.279.308 EUR,
- Uppsala Universitet w Uppsalie – do kwoty 2.574.584 EUR,
- Armemuseum w Sztokholmie – do kwoty 390.658 EUR,
- Kungl. Biblioteket, Sveriges nationalbibliotek w Sztokholmie – do kwoty 199.670 EUR,

- Nordiska museet w Sztokholmie – do kwoty 222.458 EUR,
- Skoklosters slott w Skokloster – do kwoty 173.626 EUR,

łącznie do wysokości 16.993.119 EUR i obowiązywały do dnia 31 lipca 2002 roku, bez skutków finansowych dla budżetu państwa.

5.2 Wykorzystanie ustawowego limitu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa na rok 2002

Zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 8 maja 1997 roku o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, łączną kwotę, do wysokości której mogą być udzielane przez Skarb Państwa poręczenia i gwarancje, określa corocznie ustawa budżetowa, z wyodrębnieniem kwoty, do wysokości której mogą być udzielane gwarancje naprawienia szkód.

W ustawie budżetowej na rok 2002 limit gwarancji i poręczeń Skarbu Państwa został ustalony na 29.000.000.000 zł, w tym limit gwarancji naprawienia szkód – 1.000.000.000 zł.

W 2002 roku, na podstawie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne oraz innych ustaw szczególnych, udzielono poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa na łączną kwotę 6.676.862.626 zł, co stanowi wykorzystanie limitu zaplanowanego na 2002 rok w 23,02 %.

5.3 Dochody Skarbu Państwa z tytułu opłat prowizyjnych

Wpływy z tytułu opłat prowizyjnych w roku 2002, przewidziano w ustawie budżetowej, tylko w przypadku gwarancji spłaty kredytów zagranicznych (część nr 78 budżetu) – w wysokości 3 mln USD. Nie przewidziane zostały natomiast dochody budżetowe z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji kredytów krajowych (część 79 budżetu).

W 2002 roku na podstawie ustawy z dnia 8 maja 1997 roku o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne udzielono następujących gwarancji spłaty kredytów, z tytułu udzielenia których wniesione zostały opłaty prowizyjne w łącznej kwocie 7.430.161 zł:

- gwarancja spłaty kredytu w wysokości 120.000.000 zł, zaciągniętego przez Bank Inicjatyw Społeczno – Ekonomicznych S.A. w Banku Rozwoju Rady Europy – opłata prowizyjna w wysokości 2.125.020 zł (2% kwoty kredytu), wniesiona w dniu 10.01.2002 roku;

- gwarancja spłaty kredytu w wysokości 7.500.000 USD oraz 9.000.000 EUR, zaciągniętego przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Krakowie w Międzynarodowym Banku Odbudowy i Rozwoju – opłata prowizyjna w wysokości 1.262.697 zł (2% kwoty kredytu), wniesiona w dniu 8.04.2002 roku;

- gwarancja spłaty kredytu w wysokości 31.000.000 EUR, zaciągniętego przez Miasto Łódź w Europejskim Banku Inwestycyjnym - opłata prowizyjna w wysokości 2.459.044 zł (2% kwoty kredytu), wniesiona w dniu 15.11.2002 roku;

- gwarancja spłaty kredytu w wysokości 20.000.000 EUR, zaciągniętego przez Miasto Toruń w Europejskim Banku Inwestycyjnym - opłata prowizyjna w wysokości 1.583.400 zł (2% kwoty kredytu), wniesiona w dniu 14.11.2002 roku.

W 2002 roku na podstawie ustawy z dnia 8 maja 1997 roku o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne udzielono następujących poręczeń spłaty kredytów, z tytułu udzielenia których wniesione zostały opłaty prowizyjne w łącznej kwocie 1.700.233,43 zł:

- poręczenie spłaty kredytu w wysokości 75.644.680 zł, zaciągniętego przez Stocznię Szczecińską Nowa Sp. z o.o. w PKO BP S.A. – opłata prowizyjna w wysokości 378.223,43 zł (0,5% kwoty kredytu) wniesiona w dniu 24.09.2002 roku;

- poręczenie spłaty kredytu w wysokości 25.000.000 USD, zaciągniętego przez Stocznię Gdynia S.A. w Banku Handlowym w Warszawie S.A. – opłata prowizyjna w wysokości 492.475 zł (0,5% kwoty kredytu) wniesiona w dniu 12.11.2002 roku;

- poręczenie spłaty kredytu w wysokości 89.378.000 zł, zaciągniętego przez Stocznię Szczecińską Nowa Sp. z o.o. w Banku Handlowym w Warszawie S.A. – opłata prowizyjna w wysokości 446.890 zł (0,5% kwoty kredytu) wniesiona w dniu 28.11.2002 roku;

- poręczenie spłaty kredytu w wysokości 76.529.000 zł, zaciągniętego przez Stocznię Szczecińską Nowa Sp. z o.o. w PKO BP S.A. – opłata prowizyjna w wysokości 382.645 zł (0,5% kwoty kredytu) wniesiona w dniu 5.12.2002 roku.

5.4 Niewymagalne zobowiązania Skarbu Państwa

Potencjalne, niewymagalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji wynosiły na dzień 31.12.2002 r.:

- z tytułu poręczeń i gwarancji krajowych: 14.921.591.485 zł,
 - z tytułu gwarancji zagranicznych: 13.726.435.483 zł,
 - z tytułu gwarancji dla przewoźników lotniczych: 3.838.800.000 zł,
 - łącznie z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa: 32.486.826.968 zł,
- co oznacza wzrost w stosunku do 2001 r. o 19,3%.

Potencjalne, niewymagalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji wg stanu na dzień 31.12.2002 r., z wyszczególnieniem największych kwotowo pozycji, prezentuje następujące zestawienie:

Kredytobiorca	Kwota potencjalnych zobowiązań Skarbu Państwa w zł
Poręczenia i gwarancje krajowe	
Elektrownia „Opole” S.A.	5 517 399 612
Spółdzielnie mieszkaniowe (PKO BP S.A.)	4 668 211 377
Polskie Koleje Państwowe S.A.	2 074 273 032
Agencja Rynku Rolnego	1 096 265 986
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	600 000 000
Stocznia Szczecińska Nowa Sp. z o.o.	249 961 940
Walcownia Rur „Jedność” Sp. z o.o.	202 280 154
KWK „Budryk” S.A.	123 585 500
Pozostałe poręczenia i gwarancje krajowe	389 613 884
Ogółem poręczenia i gwarancje krajowe	14 921 591 485
Gwarancje zagraniczne	
Polskie Koleje Państwowe S.A.	4 207 670 259
Autostrada Wielkopolska S.A.	3 202 542 372
Bank Gospodarstwa Krajowego	1 447 272 000
Elektrownia Turów S.A.	805 277 999
Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.	580 800 817
Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.	580 338 264
Telekomunikacja Polska S.A.	452 647 713
Miasto Warszawa	283 258 889
Pozostałe gwarancje zagraniczne	2 166 627 170
Ogółem gwarancje zagraniczne	13 726 435 483
Gwarancja udzielona przewoźnikom wykonującym przewozy lotnicze	3 838 800 000
Ogółem potencjalne zobowiązania	32 486 826 968

*Kwoty zobowiązań wyrażonych w walutach obcych zostały przeliczone wg Tabeli Kursów Średnich NBP Nr 251/A/NBP/2002 z dnia 31.12.2002 r.

Ministerstwo Finansów prowadzi ocenę ryzyka dokonania spłaty za kredytobiorcę poręczonego lub gwarantowanego kredytu. Prawdopodobieństwo wykonania potencjalnych zobowiązań (wypłaty) z tytułu udzielonego poręczenia lub gwarancji jest szacowane za pomocą „Systemu punktowej oceny ryzyka wypłat przez Skarb Państwa z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń”.

System uwzględnia konieczność oceny finansowej i pozafinansowej oraz służą standaryzacji kryteriów oceny średnio- i długoterminowego ryzyka.

Skonstruowany jest analogicznie do istniejących w bankach komercyjnych systemów oceny ryzyka kredytowego.

Ocena ryzyka polega na oszacowaniu wiarygodności finansowej podmiotu, który zaciągnął poręczone lub gwarantowane zobowiązanie. W konsekwencji ustala się prawdopodobieństwo utraty przez dany podmiot zdolności do spłaty swoich poręczonych lub gwarantowanych zobowiązań.

W oparciu o „System punktowej oceny ryzyka wypłat przez Skarb Państwa z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń” dokonano podziału potencjalnych zobowiązań Skarbu Państwa na 5 kategorii:

a) zobowiązania o niskim ryzyku ich spłaty ze środków budżetowych (wsp. ryzyka [0-30%]);

b) zobowiązania o średnim ryzyku ich spłaty ze środków budżetowych (wsp. ryzyka (30-50%));

c) zobowiązania o podwyższonym ryzyku ich spłaty ze środków budżetowych (wsp. ryzyka (50-80%));

d) zobowiązania o wysokim ryzyku ich spłaty ze środków budżetowych (wsp. ryzyka (80-100%));

e) zobowiązania spłacane przez Skarb Państwa (wsp. ryzyka =100%), dotyczą w większości podmiotu realizującego dawną inwestycję centralną, który utracił zdolność płatniczą, w związku z czym Skarb Państwa podjął obsługę poręczonych kredytów.

Struktura potencjalnych zobowiązań Skarbu Państwa według podziału ryzyka prezentuje się następująco:

Kategoria ryzyka	Przedział ryzyka	Kwota potencjalnych zobowiązań (w zł)		Udział w sumie potencjalnych zobowiązań	
		31.12.2001	31.12.2002	31.12.2001	31.12.2002
I-niskie	[0-30%]	10 280 837 222	12 378 155 138	37,7%	38,1%
II-średnie	(30-50%)	7 891 492 616	7 970 108 770	29,0%	24,5%
III-podwyższone	(50-80%)	4 371 258 201	401 896 046	16,1%	1,3%
IV-wysokie	(80-100%)	333 106 942	7 769 173 090	1,2%	23,9%
V-wypłaty	100%	369 394 643	128 693 924	1,4%	0,4%
Gwarancja udzielona przewoźnikom lotniczym	-	3 986 300 000	3 838 800 000	14,6%	11,8%
Razem	-	27 232 389 624	32 486 826 968	100,0%	100,0%

Prace analityczne, których efekt stanowią wspomniane wyżej zestawienia, są punktem wyjścia do oszacowania kwoty przewidywanych wypłat z tytułu gwarancji i poręczeń udzielonych przez Skarb Państwa tj.: długoterminowej prognozy wydatków budżetowych z tytułu poręczeń i gwarancji w latach następnych (2003-2022). Kwota przewidywanych wypłat z tytułu gwarancji i poręczeń udzielonych przez Skarb Państwa stanowi jeden ze składników branych pod uwagę przy obliczaniu rocznej relacji państwowego długu publicznego do PKB. Według stanu

na 31.12.2002 r., relacja przewidywanych wypłat z tytułu gwarancji i poręczeń udzielonych przez Skarb Państwa do PKB za 2002 r. wynosi 1,57%.

		Kwota przewidywanych wypłat do 2022 r. (w zł)		Współczynnik ryzyka dla całego portfela	
		31.12.2001	31.12.2002	31.12.2001	31.12.2002
Wg prognozy na dzień					
Razem		9 336 588 379	12 055 876 372	34,3%	37,1%
w tym:	poręczenia i gwarancje krajowe	4 254 118 979	6 118 949 924	35,4%	41,0%
	gwarancje zagraniczne	5 082 469 400	5 936 926 448	33,4%	33,8%

W 2002 r. wzrosła zarówno kwota przewidywanych wypłat jak i długoterminowy współczynnik ryzyka dla całego portfela. Wpływ na ten wzrost miały w największej mierze poręczenia udzielone za zobowiązania Agencji Rynku Rolnego oraz Polskich Kolei Państwowych S.A., obarczone wysokim ryzykiem spłaty przez Skarb Państwa.

Strukturę zapadalności potencjalnych, niewymagalnych zobowiązań Skarbu Państwa w poszczególnych latach przedstawiono w Załączniku do niniejszej Informacji.

5.5 Wydatki i należności Skarbu Państwa

5.5.1 W 2002 r. Skarb Państwa poniósł wydatki na spłatę gwarantowanych i poręczonych zobowiązań w kwocie 221.960.782 zł. Większość wydatków, bo aż 80,6%, to wydatki poniesione z tytułu poręczeń udzielonych bankom kredytującym sektor transportu kolejowego oraz sektor górnictwa węgla kamiennego. W roku 2001 wydatki na spłatę gwarantowanych i poręczonych zobowiązań Skarbu Państwa wyniosły 199.176.909 zł, z czego 77,1% dotyczyło sektorów: górnictwa węgla kamiennego oraz hutnictwa żelaza i stali.

W 2002 r. Minister Finansów spłacił ze środków budżetu państwa:

- kwotę 130.004.631 zł, z tytułu poręczeń i gwarancji krajowych,
- kwotę 91.956.151 zł, z tytułu gwarancji zagranicznych,

łącznie 221.960.782 zł, co oznacza wzrost wydatków z tego tytułu w stosunku do 2001 r. o 11%.

Wykaz płatności dokonanych w 2002 roku ze środków budżetowych z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń przedstawia poniższa tabela:

Gwarancje zagraniczne		
Dłużnik		Kwota wypłat w zł
Polskie Koleje Państwowe S.A.		56 347 388
Huta Katowice S.A.		31 937 656
Warszawski Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S.A.		3 102 466
Pozostali dłużnicy		568 641

Razem	91 956 151
Poręczenia i gwarancje krajowe	
Dłużnik	Kwota wypłat w zł
Kopalnia Węgla Kamiennego "Budryk" S.A."	122 517 400
Pozostali dłużnicy	7 487 231
Razem	130 004 631

5.5.2 Należności z tytułu udzielonych przez Skarb Państwa gwarancji i poręczeń wynoszą, wg stanu na dzień 31.12.2002 r., 1.642.038.277 zł, co oznacza, że w stosunku do roku 2001 pozycja ta nie uległa znaczącej zmianie. Należności te w 58,9% powstały na skutek spłaty przez Skarb Państwa kredytów udzielonych na inwestycje centralne, poręczonych w dniu 9 listopada 1990 roku.

Należności regresowe Skarbu Państwa, powstałe w wyniku spłaty poręczonych lub gwarantowanych zobowiązań, wg stanu na dzień 31.12.2002 r., wynoszą:

- 1.483.616.440 zł z tytułu poręczeń i gwarancji krajowych,
- 158.421.837 zł z tytułu gwarancji zagranicznych.

Łącznie należności Skarbu Państwa z tytułu poręczeń i gwarancji, wg stanu na dzień 31.12.2002 r., wyniosły 1.642.038.277 zł.

Kwota powyższa stanowi 5,0% łącznych, potencjalnych, niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji.

Dane liczbowe informujące o stanie należności Skarbu Państwa powstałych w wyniku spłaty ze środków budżetu państwa poręczonych lub gwarantowanych kredytów, wg stanu na dzień 31.12.2002 r., z wyszczególnieniem największych kwotowo pozycji, przedstawia poniższa tabela:

Dłużnik	Kwota należności Skarbu Państwa w zł
Kopalnia Węgla Kamiennego "Budryk" S.A.	304 456 287
Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji	253 127 353
FSM-Wytwórnia Wyrobów Różnych S.A.	223 709 722
Górnśląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów	182 968 076
Huta Baildon S.A.	140 072 367
Kombinat PZL „Hydral” S.A.	98 438 481
Grudziądzkie Zakłady Przemysłu Gumowego „Stomil” S.A.	91 884 194
Huta Katowice S.A.	84 864 397
Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o	59 255 525
Pozostali dłużnicy	203 261 875
Razem	1 642 038 277

W powyższej kwocie należności Skarbu Państwa uwzględniono odsetki ustawowe naliczone na dzień 31.12.2002 r., w łącznej kwocie 729.800.575 zł.

5.6 Działania windykacyjne Skarbu Państwa

Działania windykacyjne prowadzone w 2002 roku w celu odzyskania kwot zapłaconych przez Skarb Państwa z tytułu udzielonych, a następnie wykonanych umów poręczenia i gwarancji przyniosły dochody w wysokości 89.756.363,85 zł.

Podobnie jak w latach poprzednich, skuteczność prowadzonych działań windykacyjnych, jest ograniczona bardzo trudną sytuacją dłużników. Znaczną ich część stanowią podmioty sektora górniczego, hutniczego i zbrojeniowego oraz PKP S.A.. Bardziej radykalne formy windykacji zastosowane wobec ww. dłużników mogą znacząco zaburzyć przeprowadzane procesy restrukturyzacji tych podmiotów.

W 2002 roku w stosunku do dłużników, którzy nie są w stanie samodzielnie dokonywać spłaty długów były prowadzone negocjacje mające na celu znalezienie innej formy restrukturyzacji zobowiązań z tytułu udzielonych i wykonanych umów poręczeń i gwarancji. Chodzi tu m.in. o sprzedaż wierzytelności, głównie w związku z prowadzonymi działaniami prywatyzacyjnymi, bądź ich zamianę na akcje dłużników.

6. Zwiększenie ryzyka z tytułu poręczonych i gwarantowanych przez Skarb Państwa zobowiązań

Wynikiem decyzji podjętych w zakresie poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa w latach 2000-2002 jest pogorszenie się "jakości portfela" poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa i wzrost ryzyka budżetowego, szczególnie w latach 2003-2007 (bardzo duże ryzyko wypłat z tytułu poręczeń udzielonych za Agencję Rynku Rolnego) oraz 2009-2010 (wykup obligacji PKP S.A.).

Należy mieć zwłaszcza na uwadze, że poręczenia za ARR stanowią w istocie skrajnie wysokie ryzyko finansowe, które może obciążyć budżet państwa w przyszłości. W przypadku PKP S.A. spłata poręczonych i gwarantowanych przez Skarb Państwa zobowiązań ma nastąpić z wpływów z prywatyzacji, co rodzi również szczególnie wysokie ryzyko.

Mając na uwadze powyższe, wprowadzono do ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, nowelą z dnia 23 listopada 2002 r., zapis nakładający na Ministra Finansów obowiązek oceny ryzyka finansowego ponoszonego przez Skarb Państwa w przypadku udzielania poręczeń i gwarancji. Zapis ustawy przewiduje zakaz udzielania poręczeń i gwarancji, kiedy z analizy finansowej wynika oczywista konieczność wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji. Przyjęcie takiego rozwiązania ma na celu zapobieganie naciskom na wykorzystywanie poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa jako substytutu dotacji, a także, łącznie z innymi zmianami dostosowującymi do przepisów Unii Europejskiej, ułatwi notyfikację w Komisji Europejskiej zmodyfikowanego systemu poręczeń i gwarancji państwowych w Polsce.

7. Poręczenia i gwarancje udzielone przez niektóre osoby prawne

Ustawa o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne określa obowiązek sprawozdawczy niektórych osób prawnych wobec Ministra Finansów w zakresie prowadzonej przez te podmioty działalności poręczeniowo-gwarancyjnej. Zgodnie z regulacjami prawnymi obowiązującymi w 2002 r., niektóre osoby prawne są to podmioty nie będące bankami oraz zakładami ubezpieczeń, uprawnione na podstawie odrębnych przepisów do udzielania poręczeń lub gwarancji, w ramach powierzonych im zadań państwowych lub w zakresie prowadzonej przez nie działalności gospodarczej. Są to w szczególności:

- a) państwowe osoby prawne utworzone w drodze ustawy,
- b) spółki prawa handlowego, w których akcje (udziały) stanowiące własność Skarbu Państwa przekraczają połowę kapitału akcyjnego (zakładowego),
- c) spółdzielnie, w których wartość udziałów stanowiących własność Skarbu Państwa przekracza połowę funduszu udziałowego,
- d) fundacje, w których fundatorem jest Skarb Państwa,
- e) osoby prawne, w których akcje (udziały) stanowiące własność Skarbu Państwa lub podmiotów, o których mowa pod lit. a)-d), przekraczają połowę kapitału akcyjnego (zakładowego) lub funduszu udziałowego,
- f) fundacje, w których fundatorami są osoby prawne, o których mowa w lit. a)-d).

Zgodnie z przepisami w/w ustawy osoby prawne, o których mowa powyżej mogły udzielać poręczeń lub gwarancji do wysokości nie wyższej niż 30% wartości kapitałów własnych, z zastrzeżeniem, że wysokość poręczenia lub gwarancji udzielanych za zobowiązania określonego podmiotu nie mogła przekroczyć 10% wartości tych kapitałów. Przekroczenie limitów wymaga zgody Ministra Finansów.

Powyższe regulacje umożliwiają prowadzenie nadzoru państwowego sektora gospodarczego oraz agencji rządowych, których działalność poręczeniowo-gwarancyjna pomimo, iż stanowi ryzyko podejmowane na własny rachunek, co nie obciąża bezpośrednio budżetu państwa, stanowi zobowiązanie podejmowane w ciężar publicznych środków jakimi są kapitały własne tych jednostek.

Z informacji przekazywanych Ministrowi Finansów przez niektóre osoby prawne objęte ustawą wynika, iż w 2002 roku udzieliły one łącznie 682 poręczeń i gwarancji na kwotę 1,5 mld zł. W stosunku do roku poprzedniego nastąpił blisko 83% spadek wartości udzielonych w ciągu roku poręczeń i gwarancji.

Według stanu na dzień 31.12.2002 r. łączny stan potencjalnych zobowiązań wynikających z udzielonych przez podmioty sprawozdające poręczeń i gwarancji osiągnął wartość blisko 9,6 mld zł, a zatem wzrósł ponad 13% w stosunku do poziomu obserwowanego na koniec 2001 roku. Natomiast stan należności wynikający z udzielonych gwarancji i poręczeń obniżył się w stosunku do poprzedniego roku o około 11% , osiągając wartość 75,9 mln zł.

Spadek łącznej wartości udzielonych w roku poręczeń i gwarancji, przy jednoczesnym wzroście stanu potencjalnych zobowiązań z tego tytułu, wynika z udzielania przez niektóre osoby prawne objęte ustawą poręczeń i gwarancji na okres przekraczający jeden rok, co może wpłynąć na utrzymanie się wysokiego poziomu obciążenia finansowego tych podmiotów. Jednocześnie, obserwowane

zmniejszenie stanu należności świadczy o poprawie efektywności oceny podejmowanego ryzyka przez osoby prawne sprawozdające Ministrowi Finansów.

W 2002 r. baza danych obejmowała 201 podmiotów gospodarczych. Widoczny był stopniowy spadek nadsyłanych raportów, w konsekwencji ilość przekazanych w 2002 r. informacji zmniejszyła się o ponad 15% w stosunku do roku 2001.

Ze względu na szczególne znaczenie strategiczne agencji rządowych, działalność gwarancyjno-poręczeniowa tych podmiotów podlega odrębnej, szczegółowej ocenie.

Podstawowe informacje dotyczące poręczeń i gwarancji udzielonych przez główne państwowe agencje w roku 2002 (wg stanu na dzień 31.12.2002 r.) prezentuje poniższa tabela:

Podmiot udzielający poręczeń i gwarancji	Kwota udzielonych w 2002 roku poręczeń i gwarancji w zł	Stan potencjalnych zobowiązań wynikających z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji w zł	Stan należności powstałych w związku z wykonaniem udzielonych poręczeń i gwarancji w zł	Wartość kapitałów (funduszy) własnych w zł
Agencja Rynku Rolnego	578 533 350	494 707 440	53 792 900	1 185 953 920
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	5 127 680	19 658.759	1 068 596	469 546 595
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	222 412 816	228 805 800	3 242 926	1 127 144 765
Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa	10 716 198	23 490 829	1 069 509	6 170 874 144
Państwowa Agencja Restrukturyzacji i Górnictwa Węgla Kamiennego S.A.	0	0	5 295 225	40 460 650
Ogółem	816 790 044	766 662 828	64 469 155	-

W 2002 r. wystąpił blisko trzykrotny wzrost działalności poręczeniowo-gwarancyjnej agencji państwowych w stosunku do roku ubiegłego. Obserwowana dynamika związana była przede wszystkim z poręczeniami i gwarancjami udzielanymi przez Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. oraz Agencję Rynku Rolnego.

Działalność Agencji Rynku Rolnego związana była w 2002 roku, podobnie jak w roku ubiegłym, z udzielaniem poręczeń spłaty kredytów na skup zbóż (112 poręczeń) jak również z udzielaniem poręczeń spłaty kredytów bankowych przeznaczonych na skup buraków cukrowych oraz przechowywanie wyprodukowanego z nich cukru (23 poręczenia). Łączny limit udzielanych poręczeń został ustalony dla Agencji przez Ministra Finansów na poziomie 662 mln zł.

W przypadku Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. wartość udzielonych poręczeń w stosunku do roku 2001 r. uległa blisko dziesięciokrotnemu zwiększeniu. Wynika to w szczególności z wsparcia udzielonego Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o.. Środki z kredytów poręczanych przez Agencję były przeznaczone na budowę kolejnych statków w Stoczni i stanowiły obok kredytów poręczanych przez Skarb Państwa podstawowe źródło finansowania projektów.

Działalność pozostałych agencji państwowych była w porównaniu do roku ubiegłego stabilna i nie stanowiła zagrożenia dla sytuacji finansowej tych podmiotów, z uwagi na niewielki udział w stosunku do kapitałów własnych.

8. Poręczenia Banku Gospodarstwa Krajowego ze środków Krajowego Funduszu Poręczeń Kredytowych

Na mocy przepisów ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne funkcjonuje, w Banku Gospodarstwa Krajowego, Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych. Stanowi on instrument wspierania głównie małych i średnich podmiotów gospodarczych.

BGK mógł w 2002 r. udzielać ze środków KFPK poręczeń i gwarancji obejmujących przede wszystkim kredyty na finansowanie inwestycji, zakup materiałów lub surowców do produkcji albo świadczenie usług, zakup towarów, tworzenie nowych miejsc pracy, realizowanie kontraktów eksportowych.

Poręczenia i gwarancje BGK mogły również obejmować realizację zobowiązań wynikających z obligacji emitowanych na finansowanie powyższych celów.

BGK udzielał w 2002 r. poręczeń we współpracy z 43 bankami – sygnatariuszami umów o współpracy, dysponującymi siecią ponad 2 tys. oddziałów.

Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych na dzień 31.12.2002 r. dysponował kapitałem w wysokości 125.990.100 zł, z czego 49.432.740 zł stanowiły dotacje budżetowe udzielone w latach poprzednich. Pozostałą część stanowił przychód finansowy z lokat środków Funduszu w skarbowe papiery wartościowe.

Od początku działalności do dnia 31.12.2002 r. Bank Gospodarstwa Krajowego udzielił łącznie: 1.264 poręczenia spłaty kredytów gospodarczych na kwotę 342.646.970 zł oraz 2.707 poręczeń w ramach portfela kredytów studenckich na kwotę 22.144.470 zł.

W 2002 r. BGK udzielił ze środków Krajowego Funduszu Poręczeń Kredytowych 291 poręczeń spłaty kredytów gospodarczych na kwotę 83.632.120 zł. W stosunku do roku 2001 liczba udzielonych poręczeń wzrosła o około 20%, natomiast wartość udzielonych poręczeń wzrosła o około 60%.

BGK udzielił również w 2002 r. 1.103 poręczenia w ramach portfela kredytowego dla studentów w łącznej wysokości 8.683.060 zł. Powyższe poręczenia udzielone były na mocy podpisywanego corocznie aneksu do umowy zawartej pomiędzy Skarbem Państwa, reprezentowanym przez Ministra Finansów, a Bankiem Gospodarstwa Krajowego, w sprawie określenia szczegółowych warunków i trybu udzielania poręczeń ze środków Krajowego Funduszu Poręczeń Kredytowych, wysokości, warunków i trybu pobierania opłat prowizyjnych z tytułu udzielonych poręczeń oraz w sprawie przeznaczenia środków funduszu na inne cele związane z udzielaniem poręczeń.

Na dzień 31.12.2002 r. łączne, niewymagalne zobowiązania KFPK z tytułu udzielonych poręczeń wyniosły 201.393.290 zł, w tym: 179.680.830 zł z tytułu udzielonych poręczeń kredytów gospodarczych oraz 21.712.460 zł w ramach portfela kredytów studenckich. Zgodnie ze stanem z dnia 31.12.2001 r. łączne, niewymagalne zobowiązania KFPK z tytułu udzielonych poręczeń wyniosły 136.319.910 zł, w związku z czym w roku 2002 nastąpił przeszło 48% wzrost zobowiązań z tego tytułu, w porównaniu do roku 2001.

Należności z tytułu poręczeń udzielonych przez BGK, wg stanu na dzień 31.12.2002 r. wyniosły:

- z tytułu spłaty kredytów gospodarczych 14.287.140 zł, w tym 12.718.120 zł z tytułu kapitału i 1.569.020 zł z tytułu odsetek oraz
- z tytułu poręczeń kredytów studenckich 2.320 zł, w tym 1.810 zł z tytułu kapitału i 510 zł z tytułu odsetek.

Stan należności na koniec 2002 r. stanowił:

- 6,3% kwoty zobowiązań KFPK z tytułu udzielonych poręczeń na koniec 2002 r.,
- 3,7% kwoty ogółem udzielanych przez BGK, ze środków KFPK, poręczeń na koniec 2002 r.

Należności z tytułu poręczeń udzielonych przez BGK, wg stanu na dzień 31.12.2001 r. wyniosły 9.969.100 zł, co oznacza, że w 2002 r. nastąpił około 43% wzrost należności w stosunku do 2001 roku.

Należności z tytułu zrealizowanych i nieściągalnych poręczeń, które zostały spisane w ciężar KFPK na dzień 31.12.2002 r. wyniosły 786.730 zł.

W 2002 r. wypłacono z tytułu 24 udzielonych poręczeń kwotę 4.008.640 zł, za 24 firmy. W 2001 r. dokonano wypłat w przypadku poręczeń kredytów gospodarczych w wysokości 2.383.920 zł, z tytułu udzielonych 20 poręczeń za 16 kredytobiorców oraz za 2 studentów (w kwocie 1.820 zł). W porównaniu do 2001 r. kwota wypłat dokonana w 2002 r. wzrosła o 68%.

W 2002 r. regionalne i lokalne fundusze poręczeń kredytowych mogły ubiegać się o wsparcie finansowe ze środków Krajowego Funduszu Poręczeń Kredytowych. W związku z powyższym BGK wspólnie z PARP-em i Ministerstwem Gospodarki zorganizował konkurs, w wyniku którego wybranych zostało 6 lokalnych funduszy poręczeniowych, przewidzianych do zasilenia w 2003 r. kapitałowo przez KFPK na łączną kwotę 5 mln zł.

W celu określenia wielkości udzielanych poręczeń Minister Finansów ustalił kwotę, do wysokości której Bank Gospodarstwa Krajowego mógł udzielać poręczeń w 2002 r., na poziomie trzykrotności posiadanych przez KFPK środków,

wg stanu na dzień 31.12.2001 roku. Taka sama wysokość mnożnika udzielanych poręczeń przez BGK była również stosowana w latach poprzednich.

9. Informacja o liczbie i wartości akcji składających się na zasób majątkowy Skarbu Państwa przeznaczony na zaspokajanie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa

Zasób majątkowy Skarbu Państwa przeznaczony na zaspokajanie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa został utworzony na mocy art. 25 ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne jako alternatywne, obok budżetu państwa, źródło spłat poręczonych lub gwarantowanych przez Skarb Państwa zobowiązań.

Zasób ten powinien być zasilany poprzez:

- coroczne wyodrębnianie, w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, akcji i udziałów Skarbu Państwa w spółkach,
- wyodrębnienie akcji i udziałów Skarbu Państwa w spółkach, uzyskanych w wyniku dochodzenia przez Ministra Finansów wierzytelności z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji.

W roku 2002 weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie wyodrębnienia akcji w spółkach stanowiących własność Skarbu Państwa, przeznaczonych na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa. Na tej podstawie do zasobu majątkowego zostało wyodrębnionych 1.825.600 akcji zwykłych na okaziciela, Mennicy Państwowej S.A. w Warszawie, o wartości nominalnej 10 zł każda.

W myśl zapisów ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, zasób majątkowy powiększają akcje i udziały uzyskane w wyniku dochodzenia przez Ministra Finansów wierzytelności z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń. Zgodnie z tym, z mocy ustawy weszło do zasobu 3.388.657 akcji imiennych ZPC „Ursus” S.A., seria A, o numerach 006705425 do 010094099, o wartości nominalnej 10 zł każda.

Ponadto, w 2002 roku Minister Skarbu wycofał z zasobu majątkowego Skarbu Państwa 1.175.000 akcji zwykłych na okaziciela serii A o numerach od 0000000001 do 0001175000 spółki Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia Farmaceutycznego Cefarm- Warszawa S.A. Wycofane akcje zostały zastąpione 1.374.530 akcjami zwykłymi na okaziciela serii A o numerach 560.001 do 1.934.530 spółki Elektrownia Bełchatów S.A.

Na koniec 2002 roku na zasobie majątkowym Skarbu Państwa przeznaczonym na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa znajdowały się również akcje następujących spółek:

- KGHM „Polska Miedź” S.A. – 68 akcji zwykłych na okaziciela, seria A, o wartości nominalnej 10 zł każda,
- Impexmetal S.A. – 2 akcje zwykłe na okaziciela, seria A, o wartości nominalnej 10 zł każda,
- Pekao S.A. – 127 akcji zwykłych na okaziciela, seria A, o wartości nominalnej 1 zł każda,

- Telekomunikacja Polska S.A. – 41.576 akcji zwykłych na okaziciela, seria A, o wartości nominalnej 3 zł każda,
- Elektrownia „Bełchatów” S.A. – 560.000 akcji zwykłych na okaziciela, seria A, o wartości nominalnej 10 zł każda,
- Centrozap S.A. – 8.600 akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 5 zł każda,
- Bank Polska Kasa Opieki S.A. – 1.280 akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 1 zł każda,
- Fabryka Maszyn „Bumar-Koszalin” S.A. – 4.110.000 akcji zwykłych imiennych, seria A, o wartości nominalnej 1 zł każda.

10. Informacja o wykorzystaniu środków gromadzonych na rachunku rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa

Rachunek rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych został utworzony, na podstawie art. 30 ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne w Banku Gospodarstwa Krajowego, w celu gromadzenia na nim przychodów ze sprzedaży akcji i udziałów składających się na omawiany powyżej zasób majątkowy, a także w celu dokonywania spłat zobowiązań związanych z poręczeniami i gwarancjami Skarbu Państwa.

Na dzień 31.12.2002 r., Minister Finansów, na rachunku rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych oraz na rachunku terminowym w BGK, dysponuje środkami w wysokości 103.195.345 zł.

Załącznik

Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń - struktura wg zapadalności oraz kategorii ryzyka

w zł

Kategoria ryzyka	Ryzyko	Kwota potencjalnych zobowiązań Skarbu Państwa z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń						
		Stan na 31.12.2002 r.	Potencjalne zobowiązania przypadające do spłaty w latach					
			2003	2004	2005	2006	2007	od 2008
I-niska	0%-30%	12 378 155 138	942 296 297	837 437 361	748 869 112	740 328 049	744 038 172	8 365 186 147
II-średnia	30%-50%	7 970 108 770	1 307 818 048	864 907 847	855 941 997	830 281 576	776 382 793	3 334 776 509
III-podwyższona	50%-80%	401 896 046	63 867 336	47 566 178	43 982 882	38 150 987	36 373 697	171 954 966
IV-wysoka	80%-100%	7 769 173 090	1 779 033 016	801 517 735	1 498 119 112	581 128 132	535 712 808	2 573 662 287
V-wypłaty z b.p.	100%	128 693 924	119 938 119	4 782 009	557 172	559 433	550 608	2 306 583
Łącznie		28 648 026 968	4 212 952 816	2 556 211 130	3 147 470 275	2 190 448 177	2 093 058 078	14 447 886 492
gwarancja ubezpieczeniowa	-	3 838 800 000	3 838 800 000					